
ІННОВАЦІЇ

УДК: 330.341:339.9

С. О. Полковниченко, к.е.н., доцент,
О. В. Левківський, магістр,
В. В. Левківський, студент

ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Анотація. У статті досліджується стан інноваційного розвитку економіки України з початку 90-х років ХХ ст. до теперішнього часу. Проведено аналіз рівня інноваційної активності підприємств, впровадження інновацій у промисловості України, динаміки зміни обсягу наукових і науково-технічних робіт та їх питомої ваги у ВВП країни, співвідношення основних джерел фінансування наукової і науково-технічної діяльності в Україні тощо. Виявлено основні проблеми інноваційного розвитку. Визначено місце України у світовому інноваційному просторі.

Ключові слова: інноваційний розвиток, інноваційна активність, фінансування інноваційної діяльності, глобальний інноваційний простір.

С. А. Полковниченко, к.э.н., доцент,
А. В. Левковский, магистр,
В. В. Левковский, студент

ОЦЕНКА ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Аннотация. В статье исследуется состояние инновационного развития экономики Украины с начала 90-х годов ХХ века до настоящего времени. Проведен анализ уровня инновационной активности предприятий, внедрение инноваций в промышленности Украины, динамики изменения объема научных и научно-технических работ и их удельного веса в ВВП страны, соотношение основных источников финансирования научной и научно-технической деятельности в Украине и т. п. Выявлены основные проблемы инновационного развития. Определено место Украины в мировом инновационном пространстве.

Ключевые слова: инновационное развитие, инновационная активность, финансирование инновационной деятельности, глобальное инновационное пространство.

S. O. Polkovnychenko, candidate of economic sciences, associate professor,
O. V. Levkivskyi, master,
V. V. Levkivskyi, student

THE ASSESSMENT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ECONOMY IN UKRAINE

Abstract. The article gives a survey of the innovative development of the economy in Ukraine since the early 90-s of the XX century till nowadays. The enterprise innovative activity level, the level of innovations implementation into the Ukrainian industry, the dynamics of change in the scientific and scientific and technical work scope and, its share in the GDP, the ratio of the main sources of financing scientific and scientific and technical activity in Ukraine are analyzed. The main problems of innovative development are determined. The place of Ukraine in the global innovation space is determined.

Keywords: innovative development, innovative activity, financing of innovative activity, global innovation space.

Актуальність теми дослідження. Головним чинником підвищення конкурентоспроможності економіки, здійснення прогресивних структурних зрушень у країні, оновлення реального сектора економіки, забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави є інновації, втілені в нових наукових знаннях, технологіях, товарах і послугах, організації виробництва. Але на сьогодні інноваційний розвиток не став основою зростання національної економіки України.

Постановка проблеми. Відповідно до технологічної ознаки Дж.Сакс виділив три групи країн: технологічні новатори, технологічні послідовники та технологічні аутсайтери. На жаль, у світі Україна сприймається лише як представник останньої групи. А в сучасних умовах глобальної

ІННОВАЦІЇ

міжнародної конкуренції помітного успіху досягають ті країни, розвиток яких ґрунтується на господарських інноваціях. Без істотних інновацій Україна не зможе забезпечити високий рівень життя населення й стійке економічне зростання, а також зайняти гідне місце у світовому просторі. Тільки модель інноваційного розвитку дозволить сформувати нову технологічну базу виробництва й реконструювати економіку, підвищити конкурентні можливості й безпеку держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сучасного стану інноваційної діяльності, шляхів впровадження інноваційної моделі розвитку в Україні є предметом активних наукових досліджень багатьох вітчизняних фахівців: П. Бубенка, В. Геєця, О. Григора, Я. Жаліло, Ю. Макогона, В. Новицького, Ю. Пахомова, М. Петрини, В. Семиноженка, Л. Федулової, А. Філіпенка та багатьох інших. Однак аналіз публікацій свідчить, що деякі важливі аспекти проблеми і донині залишаються недостатньо дослідженими.

Постановка завдання. Метою статті є систематизація основних проблем інноваційного розвитку економіки України та визначення її місця у світовому інноваційному просторі.

Виклад основного матеріалу. У 1991 році, прийнявши Закон «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної політики», Україна законодавчо закріпила курс на науково-технологічне оновлення економіки. Вибір інноваційної моделі розвитку економіки в подальшому було конкретизовано в численних законодавчих документах. Та незважаючи на це, сьогодні в Україні практично відсутній вплив держави на інноваційні процеси в економіці, ніяк не стимулюються інвестиції в наукові дослідження і розробки, продовжується деградація наукового потенціалу.

Наша держава входить до глобального економічного простору як маргінальна частина, оскільки має нееквівалентний обмін товарами і є технологічно залежною від країн центру глобальної економіки. А тому не може успішно конкурувати продуктами та послугами на зовнішніх ринках. Інноваційні процеси в Україні характеризуються як нестійкі й позбавлені чітких довгострокових стимулів. Хоча ще у 90-х роках ХХ століття у нас було достатньо можливостей стати рівноправним учасником світового товариства постіндустріальних країн. Адже Україна завжди належала до країн з розвинутим науково-технічним потенціалом.

Головною перешкодою для інноваційного зростання в Україні є великі втрати науково-технічного потенціалу за роки незалежності. У 1990 р. у нашій країні було зосереджено 6,5 % світового науково-технічного потенціалу при чисельності населення, яке становило близько 0,1 % світового. З кожної тисячі зайнятих 11 осіб працювали в науково-технічній сфері [7, с. 35].

На сьогодні ситуація змінилась, в Україні спостерігається тенденція до скорочення наукових та науково-технічних працівників, кількість яких у 2011 р. порівняно з 1990 р. знизилася майже в 3,7 рази (рис. 1), і на тисячу зайнятого населення припадає 4,2 осіб наукових кадрів [5]. При цьому зменшилася частка найбільш активної вікової групи науковців (30-50 років). У той же час у розвинутих країнах кількість наукових працівників збільшується в середньому на 2,5-3 % щорічно [3, с. 21]. Різке погіршення фінансування наукової сфери в Україні в 90-і роки змусило науковців займатись іншими видами діяльності. До того ж, з року в рік за межі України емігрує в середньому близько 50 тис. дипломованих фахівців, причетних до інноваційної діяльності. Зменшення висококваліфікованих наукових кадрів відповідно зменшує можливості виробляти нові знання.

Проте, незважаючи на ці негативні моменти, вітчизняний інтелектуальний потенціал і до цього часу залишається досить потужним. Наприклад, за кількістю сертифікованих програмістів наша країна посідає 7-е місце в світі, поступаючись США, Росії, Індії, Китаю, Ірландії та Ізраїлю. Дослідниками Світового Економічного форуму визначено наявність науковців та інженерів в Україні як конкурентну перевагу для подальшого розвитку країни (рейтинг України в 2010 році за цим показником – 51 місце серед 142 країн) [10]. Варто зауважити, що на фоні низького економічного розвитку, тотальної бідності населення, соціального спотворення суспільства в нашій державі ще існують «острівці» високотехнологічних виробництв: літакобудування, ракетно-космічна галузь, суднобудування тощо.

ІННОВАЦІЇ

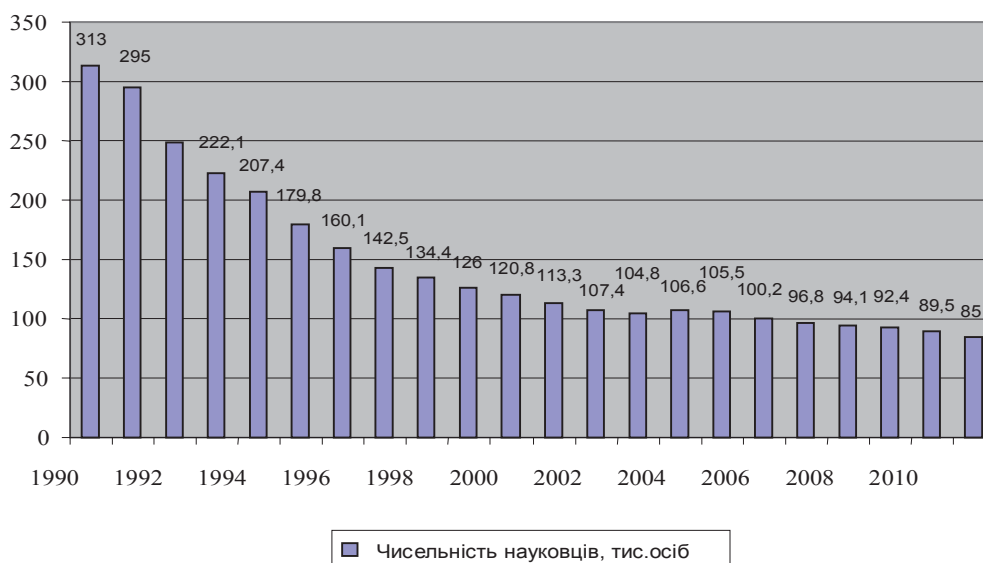

Рис. 1. Чисельність науковців в Україні в 1990-2011 роках (побудовано за даними: [5])

Однак розподіл вчених високої кваліфікації не сприяє якісному та ефективному використанню нововведень на виробництві, оскільки, на відміну від розвинених країн, в Україні такі фахівці зосереджені переважно в вузах та академічних НДІ, а не в промисловості.

Безпосередньо інноваційно-активних підприємств в Україні небагато. Економічні перетворення 1990-х рр. ХХ ст. супроводжувалися погіршенням фінансового стану вітчизняних підприємств за рахунок зменшення обсягів виробництва та високих темпів інфляції. Це призвело до катастрофічного зниження інноваційної активності промислових підприємств. Якщо питома вага підприємств, що розробляли і впроваджували нову чи вдосконалювали існуючу продукцію у промисловості колишнього СРСР у кінці 1980-х рр. досягала 60-70 %, то цей показник вже на початку 1990-х років знизився більш ніж утричі. У 1992-1995-х роках частка інноваційно-активних підприємств була в межах 20-26 %, що свідчить про значну втрату позицій України серед інших країн світу [1, с. 143]. Протягом 2011 року інноваційною діяльністю займалися 16,2 % загальної кількості промислових підприємств (ще в 2000 р. – 18 %), а впроваджували інновації – 12,8 % (в 2000 р. – 14,8 %) (рис. 2). Доречно зауважити, що після значного падіння в 2008-2009 роках дані показники в останні два роки дещо поліпшилися.

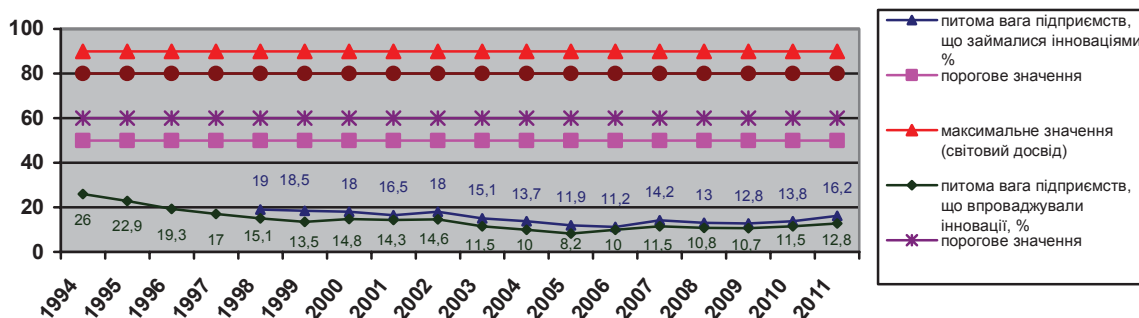

Рис. 2. Динаміка питомої ваги інноваційно-активних промислових підприємств України (побудовано за даними: [5])

До того ж, серед підприємств, які займаються інноваційною діяльністю в Україні, домінують галузі нижчих технологічних укладів. Майже дві третини інноваційної продукції в економіці нашої держави створюють виробництва третього і четвертого технологічних укладів [8].

Така ситуація зумовлена тим, що в умовах лібералізації економіки державний сектор практично вже не сприйнятливий до інновацій, а приватні підприємства ще не дозріли до розуміння

ІННОВАЦІЇ

того, що найкращим вкладенням капіталу є застосування інновацій. Національних бізнесменів цікавлять, перш за все, ті проекти, які приносять швидкі та великі гроші.

Низька інноваційна активність суб'єктів господарювання України, у свою чергу, зумовлює незначну частку інноваційної продукції в загальному її обсязі. Зокрема, лише 3,8 % промислової продукції у 2011 році були інноваційними (у 2007 р. – 6,7 %, у 2008 р. – 5,9 %, у 2009 р. – 4,8 %) (рис. 3).

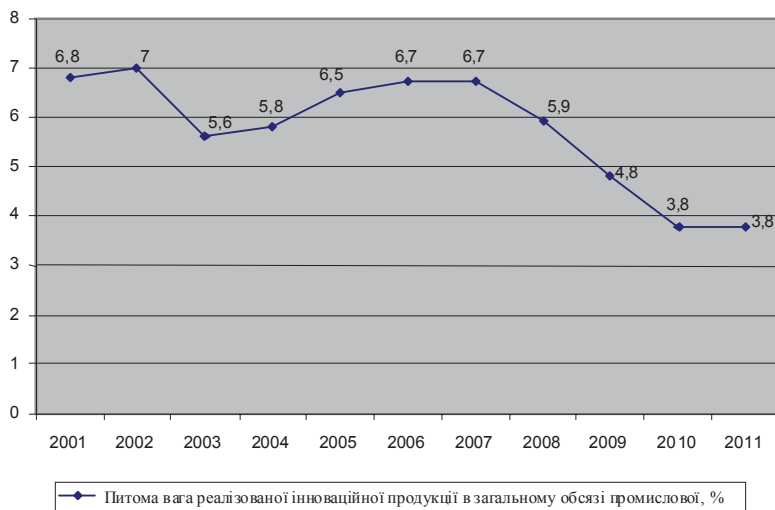

Рис. 3. Динаміка питомої ваги реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі промислової (побудовано за даними: [5])

Процеси впровадження інновацій у промисловості України характеризуються відсутністю суттєвих позитивних зрушень (рис. 4). Щоправда, після значного скорочення обсягів впроваджених нових технологічних процесів і освоєних нових видів техніки у кінці 90-х років останні роки характеризуються то зростаннями, то скороченнями їх кількості. Але рівень зазначених показників усе ще не досягає рівня, який був у 1991-1995 роках.

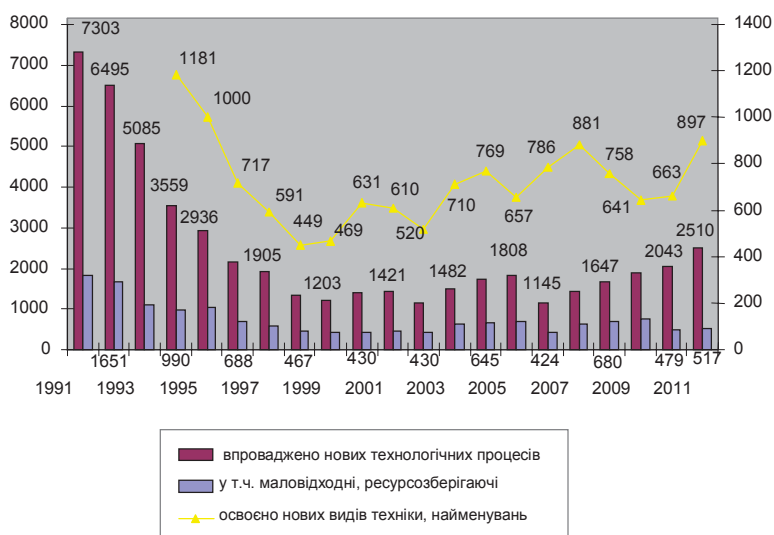

Рис. 4. Впровадження інновацій у промисловості України в 1991-2011 рр. (побудовано за даними: [5])

Значне погіршення результативності науково-технологічної сфери, втрата якісного ядра її потенціалу були зумовлені зниженням реального обсягу фінансування наукових досліджень, хоча номінально відбувалося їх збільшення. Так, обсяг інноваційних витрат у 2011 р. склав

ІННОВАЦІЇ

14 333,9 млн. грн. проти 1 757,1 млн. грн. у 2000 р., тобто за 11 років відбулося збільшення загального обсягу витрат за різними напрямками інноваційної діяльності майже в 8,2 рази. Період 2000-2008 рр. характеризувався постійним збільшенням обсягу інноваційних витрат, які в 2008 р. досягли максимального значення у розмірі 11 994,2 млн. грн. У 2009 р. витрати на інноваційну діяльність підприємств України зменшилися на 33,7 % у результаті спаду загальної економічної активності внаслідок світової фінансової кризи і склали 7 949,9 млн. грн. А в 2011 р. обсяг інноваційних витрат у порівнянні з 2010 р. зріс більше, ніж на 70 %. Однак офіційна статистика показує обсяги фінансування в поточних цінах, які не відбивають впливу інфляційних процесів. Тому в реальному вимірі розглянута динаміка виявиться дещо іншою. Найбільшу питому вагу в структурі витрат мають витрати на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення (від 54,8 % у 2005 р. до 73,2 % у 2011 р.) [5].

Визначальним критерієм, що використовується для оцінки потенціалу економічного розвитку країни та її місця у світовому господарстві, слугує рівень наукоємності ВВП як частки фінансування наукових досліджень та розробок у ВВП. Обсяги наукових та науково-технічних робіт протягом 1996-2011 років в Україні в абсолютному вимірюванні зростають (рис. 5), а от частка ВВП, яка витрачалася на НДДКР, за роки незалежності скоротилася майже втричі. За підрахунками експертів, наукоємність ВВП дорівнювала в СРСР: у 1950 р. – 0,99 %; 1955 р. – 1,38 %; 1960 р. – 1,77 %; 1965 р. – 2,30 %; 1970 р. – 2,49 %; 1975 р. – 2,91 %; 1980 р. – 3,00 %, 1985 р. – 3,11 %; 1990 р. – 2,89 %. Питому вагу обсягу виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП в Україні представлено на рис. 5. Розрахунки показують, що в останні роки рівень НДДКР в Україні впритул наблизився до рівня видатків СРСР початку 50-х років [6].

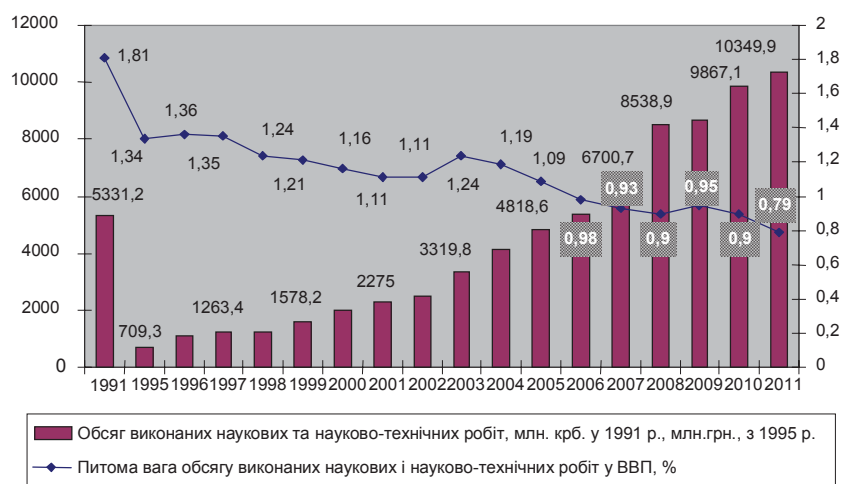

Рис. 5. Динаміка зміни обсягу наукових та науково-технічних робіт та їх питомої ваги у ВВП України (побудовано за даними: [5])

Протиріччя, що склалося між постійно зростаючим обсягом виконаних науково-технічних робіт та спадною наукоємністю ВВП об'єктивно відображають негативні тенденції в науково-технічній сфері України.

Досить цікавою є динаміка співвідношення основних джерел фінансування наукової і науково-технічної діяльності в Україні. Наведені дані (рис. 6) показують істотні коливання співвідношення джерел фінансування по роках, отже, свідчать також не лише про недостатність обсягів, але і про нестабільність джерел фінансування досліджень та розробок в Україні.

У 1991 р. на фінансування наукових та науково-технічних робіт було спрямовано 7,3 млрд. карбованців. Водночас частка Державного бюджету, згідно із статистичними даними, становила в їхньому фінансуванні 11,9 %, а частка замовників (вітчизняних і іноземних) – майже 81 %.

Проте ці показники не відображали ні справжньої ролі Державного бюджету СРСР у фінансуванні наукових досліджень, що проводилися в Україні, ні ролі фінансування з боку галузевих міністерств та відомств, які за рахунок частини бюджетних коштів та відрахувань підприємств формували відомчі фонди проведення досліджень та розробок. Галузеві міністерства в частині фінансування та організації прикладних досліджень, конструкторсько-технологічних і проектних

ІННОВАЦІЇ

робіт певною мірою виконували в СРСР роль, яку відігравали транснаціональні корпорації в країнах Заходу. Тому серед коштів, одержаних від замовників, була також значна частка бюджетного фінансування галузевих загальносоюзних відомств, яку не можна ігнорувати.

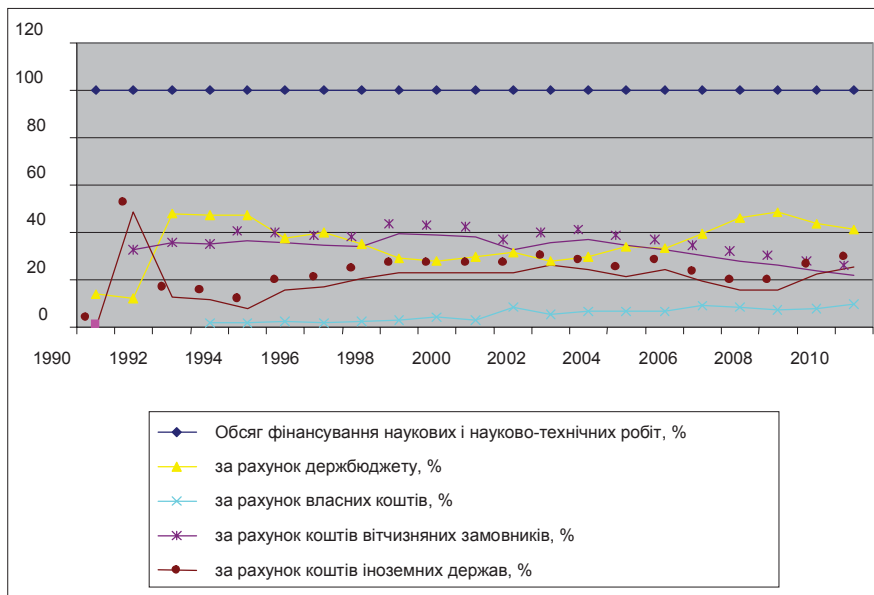

Рис. 6. Розподіл обсягу фінансування наукових та науково-технічних робіт за джерелами фінансування (побудовано за даними: [5])

За роки незалежності в Україні відбулися суттєві зміни структури фінансування наукових і науково-технічних робіт. У перші роки трансформації, внаслідок різкого спаду фінансування з боку замовників, питома вага коштів державного бюджету в Україні зросла більше, ніж у 4 рази, до 47-48 % у 1992-1994 роках, але потім зменшувалася, і в 2000 р. становила 30 % загального обсягу фінансування, в подальшому то збільшувалася, то зменшувалася (48,7 % в 2008 р., 41,2 % – в 2010 р.); частка фінансування за рахунок іноземних замовників у 2000-х роках коливалася в межах 15-26 %; а частка коштів вітчизняних замовників – від 24 до 38 %. З нашої точки зору, такі структурні зміни свідчать про посилення фрагментарності інноваційного процесу в Україні.

Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності в промисловості, як і в попередні роки, у 2011 р. були власні кошти суб'єктів господарювання – 7 585,6 млн. грн., що складає 52,9 % від загального обсягу фінансування. Частка фінансування інноваційної діяльності за рахунок державного бюджету в останні роки коливається в межах 1 %, хоча в абсолютному розмірі сума витрат зросла з 87 млн. грн. у 2010 р. до 149,2 млн. грн. у 2011 р. Водночас частка іноземних інвестицій, досягнувши у 2010 р. 30 %, у 2011 році різко знизилась до 0,4 % (рис. 7).

Іноземне фінансування технологічних інновацій в Україні можна трактувати як феномен у загальній структурі джерел інвестування. Такі висновки ґрунтуються на тому, що обсяги іноземного фінансування за досліджувані роки (виняток 1999, 2008 і 2011 рр.) перевищують обсяги витрат на технологічні інновації з державного бюджету.

Інноваційний розвиток потребує залучення досить значних фінансових ресурсів. Наприклад, лише для зміни структури економіки на 1 % необхідні капіталовкладення, еквівалентні 2-3 % ВВП. Дефіцит внутрішніх джерел формування фінансових потоків в інноваційній діяльності зумовлює об'єктивну необхідність використання зовнішніх фінансових ресурсів. А це свідчить про те, що в наукомісткій галузі необхідно залучати прями іноземні інвестиції.

В Україні існують певні проблемні моменти у сфері зовнішніх фінансових запозичень, які спрямовуються в розвиток технологічних укладів. 95% всіх іноземних інвестицій спрямовується в 3 і 4 технологічні уклади (75 % і 20 % відповідно), і лише 4,5 % інвестицій прямує у 5 технологічний уклад, а в шостий – 0,5 %. У технологічній частині капітальних вкладень (технічне переозброєння і модернізація) на 83 % домінує 3 технологічний уклад і лише 10 % припадає на 4; 6,1 % – на 5; 0,9 % – на 6 [2].

ІННОВАЦІЇ

Рис. 7. Динаміка розподілу обсягів фінансування інноваційної діяльності в промисловості України (побудовано за даними: [5])

У той же час у розвинених країнах світу понад 90 % інвестицій вкладається у 5-й та 6-й технологічні уклади. Це означає, що позиції України в системі міжнародного поділу праці характеризуються наростаючим відставанням. Як справедливо зауважує В.Новицький, наша держава сьогодні об'єктивно може зайняти нове місце в системі міжнародного поділу праці – одного із багатьох глобальних аутсайдерів [4].

Щодо питання оновлення основного капіталу в інноваційній діяльності та участі у ньому зовнішніх фінансових потоків, то воно характеризується певним дисбалансом, оскільки іноземні інвестиції в оновлення основного капіталу знаходяться майже на рівні державних інвестицій та значно менші від власних коштів підприємств (рис. 8).

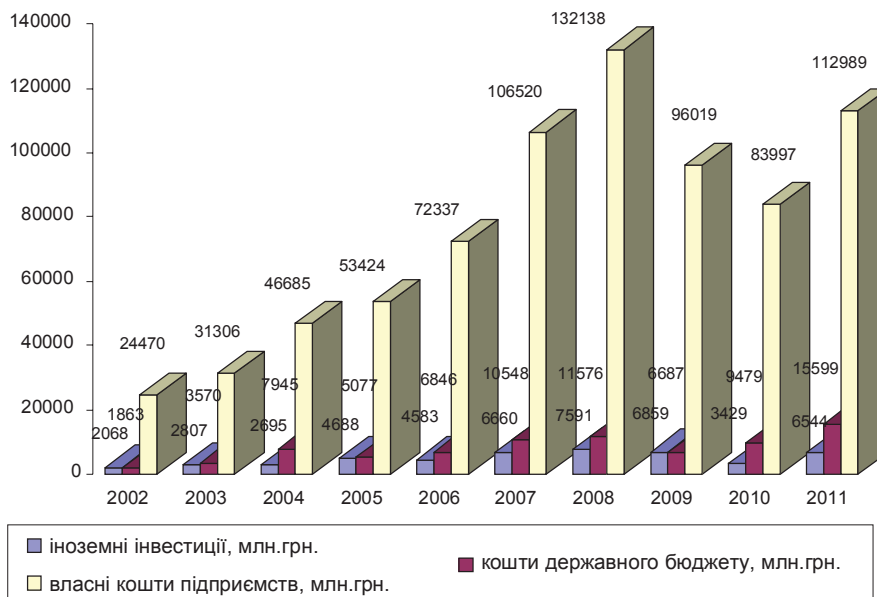

Рис. 8. Динаміка інвестування в оновлення основного капіталу (побудовано автором за даними [5])

ІННОВАЦІЇ

Очевидним є той факт, що іноземний інвестор, використовуючи вітчизняний основний капітал, не вкладає фінансові ресурси в його оновлення та модернізацію в необхідному обсязі.

Для дослідження ПІІ в інноваційній діяльності, зокрема, визначення їхнього впливу на інноваційні перетворення національної економіки, використаємо сучасні методи кореляційно-регресійного аналізу. У процесі аналізу спробуємо встановити щільність зв'язку між загальною сумою витрат на інноваційну діяльність (Y) та обсягами іноземних інвестицій в основний капітал (X_1) (табл. 1). Для проведення аналізу використаємо пакет Excel, зокрема набір інструментів «Аналіз даних».

Таблиця 1

Динаміка обсягу іноземних інвестицій в основний капітал і інноваційну діяльність та загальної суми витрат на інноваційну діяльність

Роки	Обсяги іноземних інвестицій в основний капітал, млн. грн.	Обсяг іноземних інвестицій в інноваційну діяльність, млн. грн.	Загальна сума витрат на інноваційну діяльність, млн. грн.
2002	2 068	264,1	3 013,8
2003	2 807	130,0	3 059,8
2004	2 695	112,4	4 534,6
2005	4 688	157,9	5 751,6
2006	4 583	176,2	6 160,0
2007	6 660	321,8	10 850,9
2008	7 591	115,4	11 994,2
2009	6 859	1 512,9	7 949,9
2010	3 429	2 411,4	8 045,5
2011	6 544	56,9	14 333,9

*Джерело: [5]

У результаті проведеного аналізу було встановлено, що між загальною сумою витрат на інноваційну діяльність (Y) та обсягами іноземних інвестицій в основний капітал (X_1) існує тісний зв'язок, про що свідчить значення коефіцієнта детермінації $R^2=0,648$ (рис. 9).

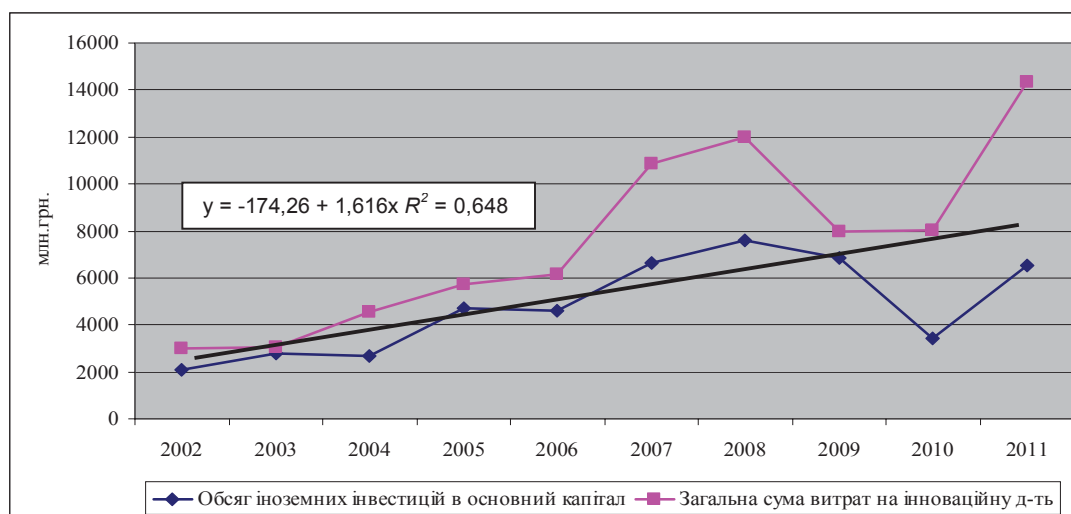

Рис. 9. Залежність між витратами на інноваційну діяльність та обсягами іноземних інвестицій в основний капітал

Адекватність моделі підтверджується розрахунком коефіцієнта Фішера (за ймовірністю 0,05), який становить: $F=20,4 > F_{\alpha}=5,3$.

Таким чином, рівняння регресії має такий вигляд:

$$Y = -174,26 + 1,616x. \quad (1)$$

Дане рівняння показує, що при зміні обсягів іноземного інвестування оновлення основного капіталу на 1 млн. грн., обсяги фінансування інноваційної діяльності зростуть на 1,616 млн. грн.

Незначним виявився вплив іноземних інвестицій на інноваційну діяльність, про що свідчить коефіцієнт детермінації $R^2=0,2483$ (рис. 10).

ІННОВАЦІЇ

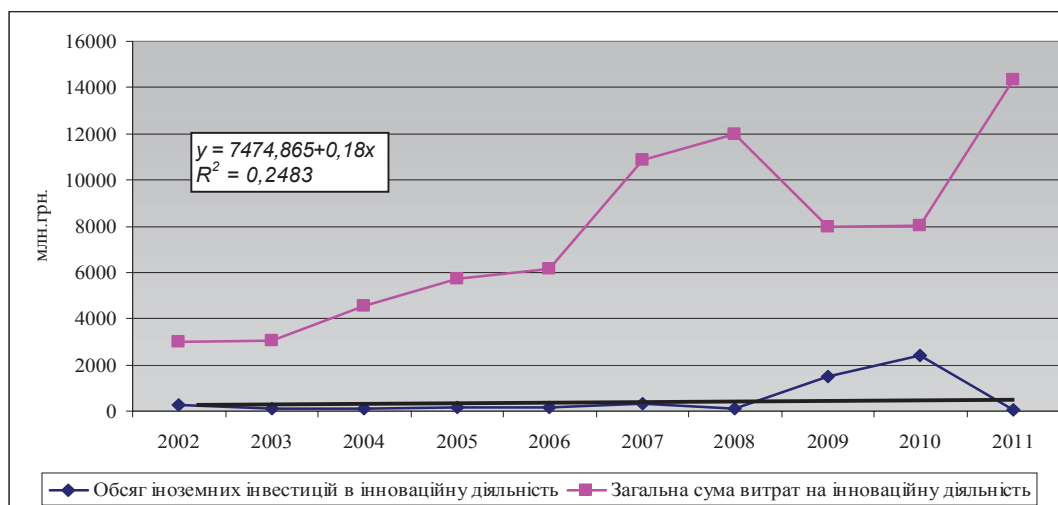

Рис. 10. Залежність між витратами та іноземними інвестиціями в інноваційну діяльність

Дане дослідження підтверджує той факт, що фінансування розробки і впровадження технологічних інновацій покладено, власне, на самі підприємства, які в умовах дефіциту фінансових ресурсів не в змозі повністю профінансувати інноваційні проекти.

Результати проведеного кореляційно-регресійного аналізу свідчать, що подальший інноваційний розвиток національної економіки безпосередньо залежить від інвестицій іноземного походження. Значна частина іноземних інвестиційних ресурсів може бути спрямована на оновлення основного капіталу. Проте, щоб не допустити денационалізації технологічних основних засобів, питання використання ПІІ для інноваційного розвитку національної економіки потребує чіткого законодавчого врегулювання та формування надійних механізмів управління ними як на рівні держави, так і на рівні суб'єктів господарювання.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз свідчить, що в Україні відбувається процес зниження рівня інноваційної діяльності. Спостерігаються тенденції скорочення науковців, на крайньому низькому рівні перебуває інноваційна активність підприємств, впровадження нових технологічних процесів і освоєння нових видів техніки є нестійким. Позитивні тенденції хоча і спостерігалися протягом кількох років, але мали переважно тимчасовий характер і змінювалися протилежними зрушеннями.

Фінансування інновацій в Україні здійснюється переважно за рахунок власних коштів підприємств. Іноземний інвестор не вкладає в необхідному обсязі фінансові ресурси в технологічні інновації. Держава є доволі пасивною у фінансуванні інноваційного розвитку (за рахунок державних коштів фінансуються лише 1-2 % інноваційних процесів в економіці).

Практично з кожним роком незалежності Україна втрачає свій інноваційний потенціал і цим самим гальмує економічний розвиток та стабільність. За рейтингом Всесвітнього економічного форуму у 2010 р. у сфері формування факторів інноваційного розвитку Україна посіла 42 місце, за оснащеністю сучасними технологіями – 96, у світовому рейтингу глобальної конкурентоспроможності економіки – 82, що свідчить про неефективне використання власного інноваційного потенціалу.

Безумовно, в Україні існує національна інноваційна система, але у більшості своїй, у контексті її організації та менеджменту, вона є породженням і продовженням специфічної радянської інноваційної системи. А тому не може системно вписуватися у глобальну інноваційну систему, яка створена розвинутими країнами, не може ефективно співпрацювати з нею і не може успішно конкурувати продуктами та послугами на зовнішніх ринках.

Щоб бути повноправними учасниками, а не свідками нової, так званої інтелектуальної технологічної революції нам потрібна не політика підживлення окремих господарських ділянок, а політика кардинального оновлення інноваційного середовища держави, яка здатна на базі фундаментальних наукових знань масово виробляти принципово нові продукти на малозатратних технологіях, з вищим рівнем виробництва.

ІННОВАЦІЇ

Каталізатором активного інноваційного процесу повинна стати держава. Її інвестиційно-інноваційна політика має бути збалансованою та спрямованою на гармонійне доповнення внутрішніх інвестицій зовнішніми, забезпечення належних умов реалізації інновацій в економіці.

Важливо забезпечити всі умови, щоб наука стала об'єктом і суб'єктом ринкових відносин. Держава повинна сформувати достатній попит на результати наукових досліджень. Економіка країни, заснована на дешевій робочій силі, приречена бути аутсайдером. Тому забезпечення належного рівня оплати праці має стати першочерговим завданням влади.

Література

1. Бубенко П. Т. Інституційна динаміка просторової організації економічного розвитку. Монографія / П. Т. Бубенко. – Харків : ХНАМГ, 2008. – 295 с.
2. Геєць В. М. Інноваційні перспективи України / В. М. Геєць, В. П. Семиноженко. – Х. : Константа, 2006. – 272 с.
3. Григор О. О. Аналіз науково-технічного та інноваційного потенціалу України / О. О. Григор // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 4. – С. 20-22.
4. Новицький В. Є. Інституційне регулювання в умовах кризи : реалії та імперативи [Електронний ресурс] / Є. В. Новицький // Економічний часопис-XXI. – 2010. – № 1-2. – Режим доступу : <http://soskin.info/ea/2010/1-2/20104.html>
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Перспективи інноваційного розвитку України (аналітична доповідь) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.niss.gov.ua/Table/Zhalilo21/003.htm>
7. Петрина М. Базові умови створення інноваційної моделі розвитку економіки України / М. Петрина // Економіка України. – 2006. – № 8. – С. 35-40.
8. Україна в 2005-2009 рр. : стратегічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку : [Монографія] / За заг. ред. Ю. Г. Рубана. – К. : НІСД, 2009. – 655 с.
9. Федулова Л. І. Інноваційний розвиток промисловості України : тенденції та закономірності / Л. І. Федулова // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 3. – С. 82-97.
10. The Global Competitiveness Report 2011-2012. – Available from : <http://www.weforum.org>

Bibliography

1. Bubenko P. T. Instytutsiina dynamika prostоровoi orhanizatsii ekonomichnoho rozvytku. Monohrafiia / P. T. Bubenko. – Kharkiv : KhNAMH, 2008. – 295 s.
2. Heiets V. M. Innovatsiini perspektyvy Ukrainy / V. M. Heiets, V. P. Semynozhenko. – Kh. : Konstanta, 2006. – 272 s.
3. Hryhor O. O. Analiz naukovo-tekhnichnoho ta innovatsiinoho potentsialu Ukrainy / O. O. Hryhor // Investytsii : praktyka ta dosvid. – 2010. – № 4. – S. 20-22.
4. Novytskyi V. Ye. Instytutsiine rehuliuвання v umovakh kryzy : realii ta imperatyvy [Elektronnyi resurs] / Ye. V. Novytskyi // Ekonomichnyi chasopys-XXI. – 2010. – № 1-2. – Rezhym dostupu : <http://soskin.info/ea/2010/1-2/20104.html>
5. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Perspektyvy innovatsiinoho rozvytku Ukrainy (analitichna dopovid) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://old.niss.gov.ua/Table/Zhalilo21/003.htm>
7. Petryna M. Bazovi umovy stvorennia innovatsiinoi modeli rozvytku ekonomiky Ukrainy / M. Petryna // Ekonomika Ukrainy. – 2006. – № 8. – S. 35-40.
8. Ukraina v 2005-2009 rr. : stratehichni otsinky suspilno-politychnoho ta sotsialno-ekonomichnoho rozvytku : [Monohrafiia] / Za zah. red. Yu. H. Rubana. – K. : NISD, 2009. – 655 s.
9. Fedulova L. I. Innovatsiinyi rozvytok promyslovosti Ukrainy : tendentsii ta zakonomirnosti / L. I. Fedulova // Aktualni problemy ekonomiky. – 2007. – № 3. – S. 82-97.
10. The Global Competitiveness Report 2011-2012. – Available from : <http://www.weforum.org>

Надійшла 16.05.2012